

VRTEC

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO
'S PRILOGO, ANGELČEK'

Št. 10, 11.

Ljubljana, dne 1. okt., nov. 1918.

Leto 48.

Ivo Danič: **Moji sestrici.**

I.

Srečo prvih let detinskih
si pri nas užila ti;
angelček z višav nebeških —
to si, mala, bila ti.

In ko nam besede prve
začvrljala si sladkó,
s smehom ljubim se smehljala,
nam sladkó je vsem biló.

Ah, kakó lepó strmeti
bilo v tvoje je oči:
tam je spalo zlato jutro,
tam milina polnoči.

A ko prvič si nazvala
bratca svojega — —
tiste dni pa se utrga
nit življenja tvojega.

Pa potem telesce tvoje
položili smo v zemljó;
duša pa kot bel golobec
odhitela je v nebó.

II.

To je bilo med grobovi
sredi polnoči —
sestrica, nad tvojim grobom
sredi polnoči ...

Sapíce so zapihljale:
»Ah, Angelica!«
Rožice so se nagnile:
»Osamelica!«

Zvezdice so zadrhte:

»Saj ni res! —

Ona je krilatec božji
vrh nebes . . .«

To je bilo med grobovi

sredi polnoči —

sestrica, nad tvojim grobom
sredi polnoči . . .

III.

Kje bi mislil, kje bi mislil,
da po teku let
te obiščem med grobovi,
moja mala, spet!

A sedaj sem spet pri tebi,
prišel sem na grobek tvoj:
ah, Angelica, li čuješ. —
čuješ, čuješ pôzdrav moj?

Kje bi mislil, da tak kmalu
grob te tihi pomiri —
ko radosti tvoji nekda
nikdar konca bilo ni!

Kot da bi odzdrave tvoje
mi naznanile —
rože tam na grobu tvojem
so se zganile . . .

IV.

Kakor cvetki zamorjeni
truplo v zemljici ti spi.
Duša tvoja — angel božji —
se v nebesih radosti . . .

Toda bratec hodi truden
še življenja težko pot,
v tihih bolih, v nadah tihih
k tebi hrepeni odtod.

Ksaver Meško:

Iz raja mojih dni.

(Nadaljevanje.)

vedno neusahljiva kakor gorski vir sta bila stari kumek Kukovec in kumek Skuhalov Tomaž, Matjažev stric.

Kukovec, želar ali kočar na hribu nad vasjo proti jugu, izredno velik, koščen mož, v tistih letih, kar se ga spominjam jaz, od teže let in življenja že precej upognjen, je bil nenavaden pismouk. Ni mogel govoriti z nikomer dlje časa, da ne bi omenil svojega sv. pisma. Posebno se je postavljajl z Janezovim skrivnim razodetjem. V tem, je trdil, so skrivnosti za vse čarovnije in zagovori zoper vse uroke in bolezni. Le znati je treba te skrivnosti prav rabiti. In nič kaj ni veselilo učenega in še po večji učenosti hrepenečega moža, da mu, kakor prejšnji župniki, tudi tedanji župnik, stari gospod Mavčič, ni maral dati ključa do teh skrivnosti, navodila, kako jih je treba rabiti. »Sicer« — je podvomil včasi — »gospod morda vendarle sami ne vedo.«

»Kaj ne bi vedeli!« so mu ugovarjali poslušalci. »Le povedati vam ne marajo.«

»No, malo čudna je res vsa ta stvar. Govoriva zadnjič nekoč o skrivnem razodetju. Vprašam gospoda to, vprašam ono. Gledajo me z velikimi, začudenimi očmi, kakor bi hoteli reči: »Odkod pa imaš in znaš to?« A ne odgovorijo ničesar odločnega, kjerkoli sem poizkusil. Ko sem jih izpraševal že vse križem, pravijo: »Vi, Kukovec, pa poznate sv. pismo bolje ko jaz.«

»Ali so res rekli tako?«

»Prav tako. Anti pa vam vendar ne bom lagal!«

»Kaj pa, če so bili užaljeni, da vi več veste?«

»Ni se dèlo. Seve pri takih gospodih človek res nikoli ne ve prav, kdaj da reče eno besedo preveč.«

»Pa so se morda šalili?« so podvomili drugi.

»Kaj bi se šalili! Pa so to reči, da bi se človek šalil z njimi?« — je odločno odbil tako mnenje vedno resni in globoko verni mož. Mu res tudi nihče ni mnogo ugovarjal, saj je bil starček mnogoizkušen mož: bil je daleč po svetu in izza vojaških let je vedel o tujih krajih kaj čudne zgodbe. Zato je bila njegova beseda pri ljudeh tehtna.

Neki sosed, prav tako hrepeneč po modrosti in po skrivnostih, ki govore o njih knjige, je ponujal Kukovcu za sv. pismo lepo kravo. A mož je tako ponudbo kratkomalo, ves užaljen odklonil.

Skuhalov Tomaž, tudi že postaran, dobro rejen možakar, vedno lepo obrit kakor kak župnik ali mežnar, je bil popolno nasprotje Kukovcu. Nič ni veljala pri njem knjiga ali le zelo malo; mnogo pa živa beseda, vse domišljija. Danes uvidevam, da je izgubil s tem možem kakor z mnogimi

drugimi, ki so ostali na domači grudi in svojih talentov niso mogli spraviti na trg in v blago, naš narod velikega pripovedovalca. Imel je neizcrpno fantazijo. Priznal pa ni nikoli, da si sam izmišljuje vse čudovite storijce, izmišljuje tako izlahka, kakor bi razpihaval perje. Kaj priznal! Ne, vse je videl z lastnimi očmi; če že te ali one stvari res ni videl, ker se je dogodila že kdovekdaj, je pa slišal o njej od drugih, od povsem verodostojnih ljudi, od prič, ki so vse same videle. Seve, če bi bil povprašal kdo te, kdaj da so pripovedovali kumeku to čudežno storijo, kdaj ono — bi se bil marsikateri menda nemalo začudil.

Po večkrat v letu je šival Tomaž pri nas. Šivati je pa znal kar na pamet. Gledal je skozi velike očali lepo pri oknu vun, kdo da se pelje po cesti, kdo da se prepira spodaj ob potoku, kje da gre pastirjem živina v škodo. A je šival nepretrgoma, naglo, povsem sigurno. Gledal je nas, ki smo ga verno poslušali z ušesi, z očmi in z usti, a šivati ob tem ni nehal ne za hip. Tudi zbodel se ni nikoli, kar se mi je zdelo zelo čudno. Pripovedoval je pa prečudežne dogodke. Navadno so se dogajale vse te grozote ponoči, ko je hodil z dela domov. Tedaj je videl kar tako na lepem v gozdu nad vasjo štiri črne vrance, ki jim je švigal, kar sipal se ogenj iz gobca in iz nozdrvi. Podkve pa so imeli iz suhega zlata in iskrole so se huje, nego kadar jih kuje kovač, skozi in skozi razbeljene od ognja. Da je srečal mrtvaški spreved na poti, pa ni mogel spoznati ne enega pogrebca, ker so imeli vsi v črno zavite obraze, to mu je bila vsakdanja malenkost. Da je sedel na prelazu plotu, ki je zagrajal gori pod šumo njive, sam škrat, resničen in živ, in ga ni pustil čez plot, to se mu je pripetilo vsake kvatre nekajkrat. Da je skakal pred njim vso pot do doma gori za gozdom pes, črn kakor noč, a z očmi bolj blestečimi nego žareče oglje, tega je bil že vaje. Kako se je spustil peklenšček v podobi goreče žrdi skozi dimnik kje v kako hišo — določene hiše dobri kumek navadno ni povedal, bodisi da ni maral ljudem škodovati, ali morda ne samsebi — ter je pomagal delati tam denar, mu je bila tako vsakonočna prikazen, da se ji niti čudil ni več.

Kar gomzelo nam je po hrbtih, ko je stresal Tomaž take strašne dogodke, kakor bi stresal suhe orehe iz vreče. Čudil pa sem se najbolj še temu, kako da še kumek živi ob vsem tem, kar je že videl in doživel, in kako da upa še iti ponoči domov. Zakaj jaz sem vedel: že davno bi bil mrtev, če bi videl le mrvico teh grozot, doživel le enega teh strašnih dogodkov. Čez prag in izpod kapa pa ob takih večerih itak nisem upal stopiti.

In kako je pripovedoval stari kumek! Da bi ne bila resnična slednja beseda, bi človek ne mogel misliti in sumiti niti od daleč, če ga je poslušal: s takim prepričanjem je govoril, tako brez vsake zadrege, brez vsake vrzeli, brez vsakega sumljivega skoka mu je tekla mogočna reka pripovedovanja. In če je pogledal poslušalcem tako prijazno in odkritosrčno v oči in je potrdil: »Prav zares, tako je bilo in nič drugače« — res, hudoben človek bi moral biti, ki bi dvomil o njegovih besedah.

Zlati dnevi in večeri so bili za nas malčke, kadar smo imeli kumeka Tomaža v hiši. Njegovega pripovedovanja smo se veselili vsaj tako kakor nove obleke, ki nam jo je delal. —

Krasni so bili tudi večeri, ko smo imeli čevljarje. Prišel je mojster — za Korena se je menda pisal — velik, močan hrust, čigar roka je prišla človeka kakor mogočne klešče, kar sem nemilo izkusil večkrat, s celo svojo armado, kar zopet do osem mož. In ti so vedeli nekaj povedati! Mati božja, kaka žalost, kadar smo morali zvečer spat in nismo mogli več poslušati!

Mnogo zanimivega je vedel povedati tudi Skuhalov Matjaž. Sicer pa sva včas, ko sem bil že dijak, drug drugega nekoliko vlekla. On je pravil meni storijske, katerih nepristnost in nemogočnost sem prijel in moral prijeti in otipati z rokami. Jaz pa sem se tudi včas malo pošalil z njim.

»Ali imaš kaj v žepu?« je vprašal kdaj.

»Inam.«

»Mnogo?«

»Dovolj.«

»Srebro ali papir?«

»Papir.«

»Goldinar ali petak?«

»Matematične formelce.«

Hudo ga je užalilo to. Zakaj, da se za te ne dobi nití osminka vina, je vedel.

»Saj veste, Matjaž, nič si nisva prijatelja z matematiko. Zato nosim formelce s seboj, da se bolj sprijaznimo. Še pod vzglavje jih devljem ponoči, morda se vendar zgodi kdaj čudež, in mi kar same zlezejo v glavo. Lepo bi bilo, kaj?«

Globoko je vzdihnil.

»Da se ti ljubi šal v tako resnih časih!«

»Res, Matjaž, presneto suhi časi! Jih tudi sam čutim.«

A ko sem bil bogoslovec in ko sem pozneje prihajal duhovnik domov, sva govorila le bolj resne reči. Zakaj Matjaž je bil resen mož. In zelo porcsen je bil name — ali kako bi rekel, da se ne hvalim preveč.

»Pa te spremljam skozi vas,« je rekel kdaj. »Naj vidijo, da sva prijatelja! Ko pa se mi vsi le posmehujejo.«

»Kaj bi se vam posmehovali!«

»Saj veš, motovila so motovila! Nobeden ni nič študiral. A midva sva! Bog ve, če bi bil to, kar si, če te ne bi bil jaz učil i.«

»Res, stric Matjaž, vi ste me učili prvi.«

»In ti ne pozabiš tega, kaj?«

»Ne pozabim, stric!«

Vsi ti moške so imeli v mojem srcu odlično mesto — rekel bi skoraj, da sem jim v tistih otroških letih postavil v srcu nekak oltar in jih tam občutil. Bili pa so v sosesčini tudi taki, ki jih nisem prav maral, ker sem se jih bal.

Prvi med temi je bil ključarovski kovač, majhen možicelj, hud pa kakor železno olje. Že to je kazalo, da ni kakor drugi ljudje v naših krajih, ker je nosil brke pod nosom, kar tedaj pri nas ni bilo v navadi. Nosil jih je tam okoli še edini Skuhalov Matjaž, a ta je bil študiran človek. In ti brki, zelo dolgi, so mu viseli včasi globoko dol po bradi, kdaj drugikrat so mu pa stali podjetno nakvišku kakor mlademu, gizdalinskemu ženiču, in spet kak drug dan so mu štrleli uporno na vse strani kakor izstradani južini noge — kolikor žganja je pač popil kak dan in kakršne volje je bil.

Ob nedeljah se je vračal navadno pozno popoldne, šele proti večeru kdaj, domov. Bila je izjema, ki bi jo lahko z ogljem zapisali v dimnik, če se ni zibal precej nevarno in se zaletaval zdaj na desno, zdaj na levo. A med tednom je delal vztrajno in odločno. Pomagal mu je sin Franček, velik, krepak in lep fant, a tudi silno nagle in hude jeze, če ga je imel nekoliko preveč v glavi. Seve je bilo to le ob nedeljah v gostilnah pri cerkvi, kjer je izzval v svoji jezi večkrat rabuke in pretepe. Škoda ga: umrl je mlad.

Ko ni koval stric nekaj let doma, ampak pri teti v Savcih, na drugi strani fare, sem moral nesti večkrat železo od pluga h ključarovskemu kovaču, da ga okuje in zostri. Bil je križev pot! Ali vsaj ob koncu me je čakal križ.

»Pa si že spet zvonil po poti, kaj?« — je zarohnel mali, širokopleči mojster, komaj da sem se prikazal ob vratih kovačnice. — Prihajalo mi je tesno in vroče.

»Danes pa res nisem, stric!«

Grdo me je pogledal izpod sajastega čela.

»Kaj da ne? Ali nisem slišal?«

»Kako je pač slišal, ko pa nisem,« — sem pomišljal v nemirnem srcu, ker na laž nisem mogel misliti pri tako resnem in hudem možu. »A morda mu zveni v ušesih res vedno samo zvonjenje? Od kovanja morda?«

»Če nisi, pa stopi sem. Mi malo podržiš tule,«

»Ali bi, ali ne bi, in bi zbežal?« — so vpraševale blodne, zbegane moje misli. »A če ne storim, mi ne okuje železa.« — Hočeš, nočeš, moral sem. A komaj sem se mu približal, me je že držal za roko, za ovratnik srajce, za uho, ali za lase, za kar je pač v naglici zgrabil.

»Zdaj pa goreče klešče sem, in ti izderemo jezik, ker si lagal.«

»Res nisem, stric! Pustite me, prosim!« — sem stokal in jokal v srčni stiski in v grozi.

Vedno tako — najsi sem pozvanjal med potjo s kamnom ob železo, ali nisem. In hudo se mi je zamerilo, da sem dostikrat moral trpeti po nedolžnem. Tako sem navsezadnje mislil: »Je itak vseeno, ali zvonim ali ne.« Pa sem vsakikrat udarjal vso pot ob železo, da je zvenelo po vsej dolini, dokler me ni nekoč zlasal še oče.

Bilo je še nekaj starih mož in žen, ki sem se jih bal, a nikogar tako kakor Bacmanovega psa. Hudobno sčene je bilo to, da nič enakega! Strah pred tem in onim človekom je bil majhen v primeri s strahom pred tem

zlobnim grizljivcem. Oni so bili vsaj ljudje, a ta brezsrčna mrcina. In ljudem je bilo mogoče še kako uiti, temu jezljivcu žolčavemu pa ne!

V Hranjigovcih stoji Bacmanova hiša. Pišejo se sicer Rajh ali Raič, in so v daljnem sorodstvu z rajnim Božidarom Raičem, čigar rojstni dom je oddaljen male tri četrt ure od nas. — Ker ravno govorimo o Božidaru, naj omenim, da ljudstvo pri nas dolgo ni verjelo v njegovo smrt. — »Nemci in Mažari jih imajo v ječi in so poslali le prazno trugo v Ljubljano, da so jo tam pokopali,« sem slišal mnogikrat v dijaških letih. Povod tem govoricam je dalo pač nasprotstvo Nemcev in Mažarov proti Raiču, in pa dejstvo, da ni bil pokopan pri Sv. Barbari v Halozah, kjer je bil župnik. Deloma pa je prišla njegova smrt ljudem gotovo preveč nepričakovano in prerano. Dasi gotovo niso mogli povsem natančno in pravilno preceniti njegovih zaslug v politiki in književnosti, so vendar vsi stali pod izrednim, skoraj bajrim vplivom mogočne njegove besede. Govoril pa je tam v domačih krajih ob vsaki količkaj pomembni slovesnosti. —

A nazaj k srboritemu čuvaju Bacmanove kmetije!

Najbližja pot k cerkvi vodi iz Grma tik mimo Bacmanove hiše. Tako sem moral dan na dan v šolo tam mimo. A dan na dan je bevskalo v me tisto suho malo pse in se mi je zaganjalo v bose pete. Včasih sem bežal, včasih kričal in vpil, naj ga pokličejo domov, včasih sem ga miril z lepimi besedami, včasih ga odganjal s hudimi, a proti pasji zlobi je bilo vse brez haska. Tako hudo ga seve nisem mogel in znal ostrašiti kakor tisti mestni kratkohlačnik, ki je zagrozil psu, ko ga je ustavil na poti: »Ti, pusti me pri miru, moj papa ima doma nabit revolver!«

Nekega dne gre Bacmanov pastir mimo nas in z njim pes. Komaj ga zagledam, pa z bičem za njim. Še brata sem naščuval, da mi je pomagal. In sem mislil zmagoslavno, ko sem videl, kako strahopetno beži: »Od zdaj se me bo bal in me pustil z mirom.« Pa sem se hudo motil. Zdaj je šele divjal! Da mi ni strgal drugi dan vseh hlač, ali vsaj kože z nog, ko se je ves stekel zaganjal vame, je bilo res čudno.

A zdaj mi je bilo res preveč tega sovraštva in teh sitnosti. Zato ga zatožim gospodu školniku (nadučitelju) Majcenu, tedaj za me najvišji instanci.

»Ne pusti te mimo? Pa vzemi kak kol in udari mrcino, da bo videla vse zvezde.«

»Prav,« sem mislil, »Dober nasvet, izpolnim ga.«

Res se oborožim drugi dan s kosom kola in ga nesem kolikor mogoče skritega ob sebi. Ko se me ščene spet loti, ga kresnem precej občutno po glavi. A na njegovo cviljenje prihiti Bacmanova gospodinja izza vogla — mogoče, da je gledala od tam večkrat, kako me pse napada, a mirila ga ni nikoli. Zdaj pa je bila takoj na poti in je vpila, kakor da sem jim hišo užgal.

»Pa ga privežite na lanec (verigo), tetica, da morem mimo,« sem jo miril izlepa. A ni marala slišati. Spustila se je za menoj, pes seve tudi. Hitrejši sem pač bil nego Bacmanova tetica, a pes mi je bil ves čas v no-

gah. Opletal sem sicer s koncem kola okrog sebe, da se ga obranim, a hlače mi je vendar razcefral,

Ko sem prižokal v šolo, mi je dal gospod nadučitelj novo pero, da me potolaži. A psu navzlic temu nisem mogel odpustiti.

Kadar hodim zdaj tam mimo, so to lepi, topli spomini na čase, ki so odšli, odšli prenašlo, ker so bili tako lepi in srečni, in se ne vrnejo nikoli več, nikoli več...

(Konec.)

Ivo Ivov:

V dobrem varstvu.

Prišli radi bi v deželo srečno,
kjer veselje je domá?

Prišli radi bi v deželo večno,
kjer se angel vsak smehlja?

Daleč, daleč je dežela tista,
čisto jo krasi zlato,
srca samo lepa, čista
pridejo v deželo to.

Zlati Bog pa večno tam kraljuje,
On je ljubi oče tvoj;
oj, zato pa angel čuje,
drobno dete, nad teboj.

V dobrem varstvu.

Francka Zupančič:

Balzamina in trpotec.

ba sta bila otroka rastlinstva, torej brat in sestra. Njuno skupno bivališče, koder sta zrastle, je kril košat vrh mogočnega kostanja. Ta in še par njegovega rodu je stalo v zapuščenem, samotnem vrtu ob potoku za staro graščino.

Večjega razločka ni bilo lahko najti med bratom in sestro, kot je bil med balzamino in trpotcem. Balzamina je bila jako nežna. Njeni lističi so se čutili med prsti tanki kot papir in mehki kot svila; njeni rumeni, čudnooblikani cveti, iz katerih se je tvoril tenak, podolgast sad, so viseli na nitnotankih stebelcih. Tudi občutnost rastlinice je bila zelo nežna. Če ji je manjkalo le malo moče — rabila je je mnogo — je že uvela povešala liste in cvete.

Trpotec je bil pa docela drugačen. Nežen ni bil kar nič. Njegovi močni, široki listi so se upirali v zemljo, in cvetni peclji so se močno dvigali pokonci. Mnogi, ki ga niso bolj poznali, so ga imeli za čisto navadno, vsakdanjo rastlino. Kdor ga je pa pazljivo opazoval, je videl, da so njegovi cveti, ki jih je nosil v dolgih klasih, zelo nežni in da dihajó sladak vonj. Nikdar se ni videlo in poznalo na trpotcu, da mu česa nedostaje. Pomanjkanje moče ali kako drugo neprijetnost je lahko prenašal. In če so ljudje brezozirno stopali nanj, si ni storil iz tega nič. Mislil si je, da kdor leži na tleh, se pač ne sme čuditi, če je pohojen. Vsakokrat se je srčno zopet vzravnaval in vzdignil. »Glavo kvišku!« je bilo njegovo geslo.

Tudi v svojem nagnenju sta si bila balzamina in trpotec docela različna. Trpotec je ljubil vse solnčno, balzamina vse sanjavo, senčno. Da, balzamina je bila zelo nežno čuteča — zase. Kjer ji je bilo kaj doseči, je odločno zahtevala. Kakor je bila šibka, neznatna, vendar je zahtevala prostor, velik prostor. Vsled tega je prišlo med njo in sosedi, ki so imeli balzamini slične slabosti, marsikdaj do prepira.

Ravno je bil oni dan spet razpor, ker je zavzela balzamina iznova nekaj prostora. »Le kako se morata tako porivati in siliti v ospredje!« je dela zaničljivo svojima nasprotnikoma: česnovemu mošnjaku in ostrožniku, »če imata že tako grda imena. Jaz se lepše imenujem, in gre mi prvo mesto. Balzamina sem! To ime je od balzama. Balzam pa je nekaj dragocenega.«

»Pač,« je rekel česnov mošnjak, »balzam je dragocen, ker leči rane in krepi. Ti pa nam ne dajaš nič koristi. Le prostor nam jemlješ!«

»Sploh ti ne daješ balzama,« je del ostrožnik, »ti se imenuješ le 'divja balzamina'.«

»Jaz divja?« se je zasrdila balzamina, »saj ne praskam, ne koljem ...«

V tem je odpadel mal, nezrel kostanj raz drevo in se dotaknil ene semenskih glavic balzamine. O, joj! Kostanj je naletel slabo. Vrglo ga je v stran, in le malo dotaknjeni sadek balzaminin se je razpočil, in peteri njega

deli so se skrčili skupaj kot prsti v pest. Seme pa se je razpršilo na vse strani — kot jezne besede razljučenega človeka.

Tako je storila balzamina ob vsaki priliki; nikdar ni potrpeala. Če ji je očital trpotec občutljivost, ga je zavračala in trdila, da nikakor ni občutljiva, samo nerazpoložena.

Otroci, ki so se pogosto igrali na tem mestu, so kmalu opazili slabost balzaminino in so ji nagajali: »Ne dotakni se me!« — Če je bil kateri izmed otrok vznevoljen ali hitro jezen, so mu kazali na balzamino in mu rekali: »Ne dotakni se me!«

Balzamina se je jezila, a se ni poboljšala. Še nasprotno: čimbolj se je bližalo poletje, tembolj je postajala občutljiva in razdražljiva. Trpotec pa je bil vedno dobre volje in pri otrocih najbolje vpisan. Dal jim je pa tudi vse, kar je imel. Iz prožnih stebelc so pletli otroci košarice, žilave liste so pa trgali, da so ostale same niti. Trpotčeve srebrno-prašno nadahnjene cvetne klase so pa nosili k noskom in jih vonjali. Dišali so prijetno kot včasih sladčice, in sedaj je bila mladež že s samim spominom na te dragocenosti zadovoljna. Trpotčevo zrelo, rjavo seme je nabirala Jelica in ga donášala kanarčku, da ga je zibal. Če se je pa kak razposajenček pobil ali si opraskal koleno, mu je pa ponudil prijazni trpotec svoje liste. Zmečkani in na rano položeni so jo naglo zlečili.

A človeška naklonjenost, posebno pa še otroška naklonjenost je izpremenljiva: od danes do jutri. Nekega dne je prišlo veselo krdelce z lopato in z motiko.

»Pod kostanjem naredimo vrtiček,« so vzklikali. Torej vse proč!

Trpotec in balzamino so izrvali in vrgli na grobljo. Tu sta ležala brez pomoči — izgubljena.

»Jaz umrem!« je vzdihala balzamina.

»Meni pa še ni do živega!« je odgovarjal trpotec. Delal je in delal in v kratkem — lahek dež mu je pripomogel — je zril svoje koreninice v mehko zemljo in je zopet stal pokonci.

»Naredi tudi ti tako!« je svetoval balzamini.

A ta se ni zgenila, ne premeknila. Žalosten je uvidel trpotec, kako je obležala revica na groblji. Pomagati ji ni mogel, bil je predaleč proč. Kmalu je bila uvela in mrtva. Uboga balzamina — tako je, če je stvarca le prenežna!

Trpotec pa ni imel dolgo časa za žalostno razmišljanje. Prišel je vrabec in poprosil ga je malo poboljška za nenasitni svoj želodček. Trpotec mu ga je ponudil. Glavo kvišku je stal na groblji. Ker je videl povsod le dobro, se mu je zdelo tudi tu sedaj najlepše. Srečnega se je počutil tu še bolj, ker tu ga je obsevalo zlatožarko solnce v izobilju.

Jožef Vandot:

V zagorskem miru.

9.

lipec ni mogel zaspati tisto noč. Strmel je neprestano v temo in je premišljeval. Po glavi so mu pričeale rojiti nemirne misli; pollašcal se ga je strah, — »Kaj, če me je gozdar spoznal?« je mislil. »Pa pride v jutru in me zgrabi... Ne bilo bi dobro zamel« — Komaj je čakal dneva. Vedel je, da z dnevom izginejo vse skrbi, in da tudi ves strah izgine. Ko je sinil prvi svit skozi okence, je že vstal. Naglo se je oblekel in je poklical starega pastirja Močileža. Potem je pa stopil dol k staji in je odprl leseno leseno. Oyce so se vsule iz staje, pa so se razkropile po rebri. Nato je šel nazaj v kočo, kjer je že zavrel Močilež mleko. Molčé sta použila pastirja borni zajtrk. Nato se je napotil Olipec za svojimi ovci, ki so se že pasle visoko gori ob skalovju. Solnce je ravno pogledalo izza škrbastih snežnikov, kajti vrhovi so bili vsi zasuti z belim, svežim snegom. Nebo je bilo čisto in modrc, kakor da se je opralo v včerajšnjem dežju. — Olipec se je vsedel na skalo. Zeblo ga je in hotel se je malo pogreti v solncu. Gledal je naravnost dol na planino in je čakal, kdaj se prikaže iz koče gozdar. Dolgo je čakal. Naposled je res zagledal doli gozdarja. Stopil je ravno na prag. V roki je držal dolgo palico in preko rame je imel oprtano puško. Olipec se je potuhnil, pa je prežal kakor mačka preko skale.

»Zdaj-le se bo pa obrnil, pa bo šel proti Močileževi koči,« je mislil Olipec in se je ugriznil v ustnico. »Po-me pride in me zgrabi...«

A gozdar se je obrnil, pa je šel preko planine. Ob gozdu je izginil kar naenkrat v goščavi. — Olipec je pa še vedno prežal izza skale in je strmel za njim. A ko ga ni videl več, se je oddahnil. — »Ni me spoznal!« je izpregovoril in je skočil na noge. Začutil je v srcu tako veliko radost, da je kar dvignil klobuk in je pričel z njim mahati po zraku. Vriskal je, da je jekalo stoglasno od belih gorá, in skakal je ves iz sebe.

Gozdar je prespal pol noči v koči na planini. Bil je ves nevoljen, ko je v jutru vstal. Že snoči se je bil vrnil v kočo, pa je pripovedoval planšarju Klemenu o lovskem tatu, ki mu je ušel ponoči in ga ni mogel zgrabit. Skrit v grmovju je prežal tam ob studencu. Že je zagledal tata in že je skočil, da ga zgrabi. A tat se je izmuznil in je zbežal v goščavo. Izginil je kar naenkrat, kakor da se je udril v zemljo. Pa je tekkel gozdar po stezi, da ga dohiti. A zaman je bil njegov trud. Tatu ni zagledal več. Pa niti spoznati ga ni mogel ob studencu, ker je bilo pretemno. Gozdarja je jezilo to, in je bil ves nevoljen. Zjutraj pa je kar vstal in se je napotil nazaj v dolino.

Tilen je bil pa ves žalosten, ko je videl očeta nevoljnega. Rad bi mu bil pomagal, pa ni vedel, kako. Izpraševal je planšarja Klemena, če morda on kaj sluti, kdo bi bil tisti prevejani tat. A planšar je samo zmigaval z rameni. — »Hm, nemara je doma v Trenti,« je dejal. »V naši vasi ga ni

človeka, ki bi ga mogel sumiti. Čudno, pri studencu onkraj Mojstrovke... Tako blizu planine. Če bi ne bil Močilež tako star, bi ga skoraj sumil. A kaj bo Močilež! Močilež je pošten in je vesel, da lahko spi v koči vso noč. Čudno to, čudno...»

Pa tudi Tilen se je čudil. Radoveden je bil, kakšen je tisti kraj, kjer so bile nastavljene zanke. Zato je vprašal planšarja Klemenca za pot, in po kosilu je kar vzel svojo palico in se je napotil tja. Bil je krasen dan, da se je Tilnu kar smejalo srce. Dasi je sijalo poletno solnce z jasnega neba, je bilo vendar hladno, tako prijetno hladno! Tilen se je ustavil vrh sedelca in se je zamaknil v zagorski svet, ki se je smehljaj vseokrog njega. Snežniki so bili vsi modre barve, kakor da bi se bili skupali v jasnem nebu. Samo sveži sneg se je bliskal na njihovih vrhovih in je bil bel, tako bel! Pod njimi pa so zeleneli širni gozdovi in so sanjali v solnčnih žarkih. Vseokrog pa se je razgrinjal prijetni vonj gorskega ravšja, čigar grmiči so pokrivali bohotne trate pod sivim skalovjem. Sem s planine pa je prihajalo tiho zvončkljanje — tiho, tiho in mehko... Tilnu so se kar svetile oči, ko je stal vrh sedelca in je strmel v veličastni zagorski mir. Srce mu je drhtelo in se mu je smejalo hkrati.

Tilen je stopal naprej počasi skozi hladni gozd. Prišel je kmalu do studenca. Ko je stopil izza grmovja, je zagledal tri srne, ki so pile vodo iz vreca. A srne so ga zapazile takoj. Naglo so se okrenile in so zbežale skokoma v goščavo. — Tilen je gledal krogokrog po trati. »Hm, lep prostor si je izbral ta prekanjeni tat!« si je mislil. »Vsak dan prihajajo sem srne pit. In ni čudno, če se vsak dan ujame ena v nastavljeno zanko. O, prebrisan je ta tat. Rad bi ga poznal, kdo je.« — Ko si je ogledal Tilen vso okolico, se je obrnil, pa je šel nazaj. A ni krenil po stezi, ampak se je splazil gor do strmega skalovja visoke Mojstrovke. Nato je spel po peščevju in skozi nizko rušje, ki se je raztezalo po strmem obronku. Prišel je že nad sedelce nazaj. A ni se spustil dol na planino, ampak je krenil na levo, ker je hotel do snežnega plazu, ki je ležal tam v črni kotlini med dvema navpičnima stenama. Prehodil je že več kot polovico pota med ostrim gramozom in je prišel do nizke skale, ki mu je zaprla pot. Krenil je mimo nje in je že hotel pohiteti do plaza. A tedaj se je ustavil, pa se je zagledal ves začuden v kotlino. Videl je ondi doli Olipca. Klečal je na pesku. V rokah je držal nekaj dolgega, palici podobnega. Zdelo se je, da ima prislono k licu puško in meri...

Tilen je zadržal sapo in je stopil nazaj za skalo. Opazoval je Olipca in se ni upal stopiti niti za korak naprej. Hipoma pa se je obrnil nekoliko v stran. Tilen ga je pogledal natančno. Tedaj pa je videl, da drži Olipec res puško v roki. Še dva trenutka meri — potem pa zagrmí v kotlini votlo, bobneče... Olipec odskoči nekoliko v stran. Nato se pa sklone in prične delati hlastno z rokami, kot bi kopal jamo in bi jo spet zasipal. Ko se pa dvigne, ni več puške v njegovih rokah. Nemirno se ozre okrog; toda, ker ne vidi nikogar, steče naglo preko snežišča in izgine onkraj stene med rušjem...

Tilen se skoro ni upal dihati, ko je prežal izza skale. Čudil se je in ni mogel umeti, kaj počenja pastirček Olipec ondi v kotlini. Kje je dobil puško in zakaj strelja? Kdo mu je dal puško? — In hipoma prevzame Tilna misel: Kaj, če je Olipec tisti, ki je ukradel v nedeljo njegovemu očetu puško iz zaprte hiše? Kaj, če je res Olipec tisti prekanjeni tat? — Tilen vztrepeta. Pa mu je hipoma jasno, da ni nihče drugi nastavljal srnam zank nego Olipec. Sedaj šele razume, zakaj ga sovraži in črti ta Olipec tako. Zato ga sovraži, ker je gozdarjev in mu je zaradi tega tu na planini na poti. Boji se ga, ker misli, da ga je gozdar pripeljal samo zato na planino, da pazi nanj in ga zasleduje.

Tilen ne more strpeti več za skalo. Spusti se po gramozu in steče na vso sapo v kotlino. Pride do mesta, kjer je bil klečal pastirček Olipec pred nekaj trenutki. Spusti se na kolena in prične razmetavati pesek in kamenje. Naenkrat zagleda v jami ploščato skalo. Dvigne jo in jo potisne v stran. In tedaj vzklikne —. Pred njim leži puška, očetova puška! Spozna jo takoj. Saj jo je videl že tisočkrat; pa tudi na lesenem kopitu je urezano očetovo ime.

Hipoma se pa zapraši nekdo vanj, da mu pade puška iz rok in se prekotali po kamenju. A naglo poskoči Tilen spet na noge — in zagleda pred seboj Olipca. Skrivač je bil ves zasopljn. Znoj mu je lil curkoma z obraza, in oči so se mu svetile kakor risu. Stiskal je zobe in se je tresel po životu.

A Tilen se ga ni zbal. Stopil je tik do njega in mu je rekel prav mirno: »No, ali sem te zalotil danes, Olipec? Zdaj vem, kdo je bil tisti tat, ki je zlezel v nedeljo skozi okno v našo hišo. Zdaj vem, kdo je bežal snoči pred našim očetom. Bal si se, Olipec, našega očeta si se bal, ker si nastavljal srnam zanke onstran Mojstrovke... Zato sovražiš mene!«

Olipec je zaškripal z zobmi. Divje je zavpil in je skočil do Tilna. Zgrabil ga je za rame in ga je stresel z vso močjo. Tilen ga je izkušal suniti od sebe. A Olipec ga je prijel okrog pasu in ga je hotel vreči na tla. Tilen se je upiral na vso moč, da se iznebi togotneža. Prične klicati na pomoč in se brani hkrati. Spozna pa, da Olipcu ni kos. Strahoma uvidi, da ga podre zdajpazdaj uni na tla. Zato prične vpiti še glasneje. A Olipec se grohota. Hipoma mu podstavi nogo, in Tilen omahne. A oklene se nasprotnika z vsemi močmi. Tako padeta oba. Mečeta se po tleh. A nobeden noče odnehati... »Ti boš vohunil za mano?« sope Olipec in siče med zobmi. »Kaj pa tebi mar moja puška! Kupil sem jo, pa ne ukradel... Zmanem te, zmanem, ti vrabec!«

Tilen se trese po vsem životu. Napne vse moči — in res se mu posreči, da prevrže Olipca in leže nanj. — »Čakaj, čakaj, ti tat!« mu preti. »Še danes pojdem povedat očetu, da si ti ukradel puško. Pa srne si lovil... Le čakaj, čakaj, tat!« — Toda že v tistem trenutku ga pahne Olipec raz sebe in poklekne na njegove prsi. Tilna zaboli, da zastoče. Sapa mu začne zastajati, in strahoma spozna, da obnemore.

Tedaj zavpije Olipec na ves glas. Spusti stokajočega dečka in skoči

na noge. Obrne se, pa zagleda za sabo starega pastirja Močileža, ki vihti palico in udriha neusmiljeno po njegovem hrbtu. — »O, ti malopridnost ti taka!« se srdi stari Močilež. »Ali mi boš pustil pri miru pobiča? Olipec, ti hudoba! — Na, da boš čutil, kako zna udrihati stari pastir — ti, malopridnost!« — In stari Močilež bije, da se kar bliska in da tuli Olipec vsled bolečin. Pa uvidi Olipec, da zanj ni nobene rešitve. Zakriči še enkrat na ves glas. Potem pa skoči na strmo peščevje in se podrsa kakor blisk navzdol. In čez tri trenutke je že dolí pri rušju. Niti ozre se ne več; kar za-
praši se med grmovje in izgine med rušjem...

Močilež zagleda puško, in obraz se mu nagubanči. Z roko šine preko čela in pokima. Nato se skloni, pa pobere puško. — »Pojdiva, fant!« zamr-mra, in glava se mu skloni na prsi. »H Klemenu greva in mu neseva puško. Pa naju ne bo vesel, veš, da naju ne bo vesel... Nesreča je prišla! Gotova nesreča!«

Molčé sta šla s fantom po strmini. Izpregovorila nista niti besedice. Močilež je zagodrnjal tupatam nekaj nerazločnega... Prišla sta v kočó in sta povedala planšarju Klemenu vse. Planšar ju je poslušal. Ko pa sta po-vedala vse, ni rekel besedice. Samo roke so se mu tresle, in ves bled je bil. Molčé je šel vun pred kočó. Vsedel se je na klop in si je zakril obraz. Tako je sedel tam dolgo... Predramile so ga šele glasne stopinje in gla-sovi, ki so klicali njegovo ime. Planšar je dvignil glavo, pa je pogledal dol na pot. Videl je ondi tri moške, ki so šli po potu. In spoznal jih je takoj. Bili so iz Trente in so šli po opravkih dol v zagorsko vas. Planšar je stopil k njim. — »Ljudje, vi greste v vas?« jim je rekel. »Bodite tako dobri, pa stopite mimogredé h gozdarju in mu recite, naj pride čimprej do mene. Po-vejte mu, da imamo onega, ki ga išče...«

Ljudje so odšli svojo pot. Planšar Klemen pa je sédel spet na klop pred kočó. Strmel je na bele snežnike, ki so se tako lepo svetili v solnčnih žarkih... V njegovi duši pa ni bilo solnca.

10.

Zjutraj zarano je prišel gozdar na planino. Planšar Klemen mu je po-vedal vse o Olipcu. Zahteval je, naj ga gre gozdar takoj iskat v Močileževo kočó in naj ga pelje s sabo v dolino. Izroči naj ga gosposki, da ga kaznuje po postavi. A gozdar je oporekal. — »Čemu naj ga ženem v nesrečo?« je govoril. »Premlad je še in še preetročji. Pa mogoče se niti zavedal ni, da je delal krivico. Zato ga kar pustimo! Kaznujte ga vi sami, Klemen, če se vam zdi. A jaz bom molčal. Nihče ne bo zvedel ničesar.«

A planšar Klemen je zmajeval z glavo in je še vedno oporekal. Za-hteval je odločno od gozdarja, naj ovadi Olipca, in naj se kaznuje po po-stavi. Dolgo, dolgo je moral gozdar govoriti, da je starca pregovoril. In sklenili so, da bodo molčali o Olipcu in o njegovi hudobiji. Že zaradi Kle-menovega dobrega imena. Planšar Klemen se je vdal in je hvaležno stisnil gozdarju roko. Že je stopil na prag, da stopi k Močiležu po nesrečnega

Olipca. A tedaj je prisopel v kočo Močilež, pa je povedal, da je Olipec izginil.

Planšar Klemen je zamahnil z roko. — »Skril se je v skalovje in se je potuhnil,« je rekel mirno. »Ko bo lačen, bo že prišel... Kar pusti ga, Močilež! — Seveda, zdaj smo brez pastirja. Bo pa treba poklicati Pavelča nazaj. Slišite, gozdar! Če greste v dolino, povejte Pavelču, naj pride na planino past. Rabimo ga tu, in ni mu treba iti z drvarji...«

Tilen je sedel v kotu in je poslušal. Zdaj pa je vstal in je stopil k planšarju. — »Stric, bom pa jaz pasel, dokler ne pride Pavelč,« je dejal. »Poizkusil bom. Nemara bo šlo?«

Planšar Klemen se je nasmehnil in mu je rekel: »No, če te veseli, pa poizkusi! Boš imel vsaj kratek čas. Kar z Močiležem pojdi! Močilež ti bo že povedal, kako in kaj.«

Tilen se je poslovil od očeta in je šel z Močiležem. Gozdar in planšar pa sta govorila še celo uro. O nesrečnem Olipcu sta govorila in o Tilnu. Gozdar je tolažil žalostnega očeta, ki je bil ves potr t zaradi malopridnega sina. — »Tiste neumne knjige so ga tako pokvarile,« je zdihoval Klemen. »Nihče drugi ni kriv nego tiste prismojene knjige. Oh, da mu jih nisem mogel iztrgati iz rok in jih vreči na ogenj! Danes pa grem in jih sežgem. Seveda, zdaj, ko je že prepozno...«

Prijazno sta se poslovila gozdar in planšar in sta si segla v roke. Planšar je šel naravnost v Močileževo kočo. Toliko časa je brskal in iskal v nji, da je našel naposled tiste knjige. Skrbno so bile spravljene pod pogradom med slamo. Razjarjen jih je vržel Klemen na ogenj. Plamen je siknil od njih, in v kratkem so bile prah in pepel.

Gozdar je prišel v dolino. Povedal je Pavelču, kakor mu je naročil oče Klemen. Povedal pa tudi o Olipcu. Pavelča je pretreslo: strah ga je bilo in sram Olipčeve zlobe. Solze so mu stopile v oči, ko je poslušal.

Tilen je pa pasel tisti dan drobnico na planini. Ležal je visoko med skalovjem. Glavo si je podpiral z rokami in je strmel predse. A ni bil vesel kakor druge dni. Neprestano je moral misliti na Olipca. Tuintam se je že celo ozrl meneč, da prihaja Olipec, da ga pograbi kakor včera. A Olipca ni bilo. Tihota je vladala nad vso planino. Samo živinski zvončki so pozvanjali tiho in mehko vseokrog. — Olipec se je bil pa zaprašil med rušje. Bežal je med njim po strmem pobočju na vso sapo. Nič več ni slišal razjarjerega glasu starega Močileža, niti zvončkljanja živinskih zvoncev. Bežal je naprej, bežal... Sopol je težko, in znoj mu je lil z obraza. Krilil je z rokami, kakor bi se lovil po zraku, da bi ne zdrknil nekam globoko v črno globočino. Pa niti misliti ni mogel ničesar. Samo nekaj mu je bilo jasno, in tisto ga je preganjalo, da se ni ustavil niti za trenutek... »Imajo me, imajo me!« je ponavljal neprestano. »Zalotili so me... In zdaj mi bo gorje, oh gorje!« — Iz rušja je pridiral na strmo peščevje. Pa se ni pomišljal nič. Skočil je na ostri pesek in se je podrsal bliskoma navzdol. Prišel je do uglajene poti; izpotaknil se je nekje ob deblo, ki je ležalo preko poti, in je padel. Zakričal je na glas, ker se je bil udaril precej moč-

no. A naglo se je spet dvignil in je bežal spet naprej, samo bežal... Sam ni vedel, kam da beži. A njemu je bilo to vseeno. Samo proč s te planine! Samo daleč, daleč proč kam, kjer ga ne poznajo in ga ne morejo zgrabiti...

Prišel je ves onemogel do konca gozda. Pred sabo je zagledal zeleno senožet, ki se je razprostirala po hribu navzdol in je bila ravno pokošena. In Olipec se ni pomišljal. Zdrknil je kar na tla in je obležal tam napol mrtev. Obraz je pritisnil k zemlji in se je oddihoval naglo. Počasi, počasi so se mu vračale moči. Znoj mu ni tekел več z obraza, in srce mu ni utripalo več tako divje. Misli so se mu pričele bistriti, in naposled je spoznal jasno ves svoj žalostni položaj...

Prišel je stokati v svojem obupu. Dvignil se je napol, pa je gledal dol po senožeti. Onkraj drevja, nedaleč od proda, je zagledal hišo. Iz dimnika se je kadilo, in čulo se je pasje lajanje. Olipec se je ozrl na tisto hišo. In tedaj se mu je razjasnil obraz. Z roko je šinil preko oči in je skočil na noge. — »Hej, tam stoji Tarmanova hiša,« je zaklical. »Čudno, v Trenti sem že... Pa kdaj sem prišel v Trento? K Tarmanu grem — Tarman mi že pove, kako in kaj.« — Domislil se je Olipec tega in se že razveselil. Pa se je spustil po senožeti; tekел je skozi goščavo in je prišel do ograjenega vrtiča, sredi katerega je stala hiša. Olipec je že hotel odpreti leseno stopnjo v vrt. A tedaj je pritekel od nekod velik, črn pes. Lajal je na ves glas in se je zaganjal ves besen ob leseno ograjo.

»Stric Tarmanov! Stric Tarmanov!« je vpil Olipec in je čakal. Iz hiše je stopil Tarman in se je ozrl po vrtu. Zagledal je pastirčka in je stopil naglo k njemu. — »Kaj je, ti Olipec?« je vprašal hlastno. »Pa kaj, da si prišel k meni?«

V pretrganih stavkih mu je povedal Olipec vse. Tarman pa je zmaheval z glavo, ko ga je poslušal. Ko pa je pastirček dokončal, je stopil Tarman dva koraka od lese. — »Beži, Olipec!« je rekel. »Beži od moje hiše! Kajti lahko te zalotijo, in potem gorje nama! Zato ti rečem, da beži, beži kamorkoli!«

»Saj vem,« je odvrnil Olipec žalostno. »Saj bom bežal... Samo raditega sem prišel k vam, da mi poveste, kam naj bežim. Stric, vi ste pametni. Zato mi pa povejte, kam naj bežim. V stiskah sem, stric...«

A Tarman se je odmikal vednobolj. Že je stal sredi vrta, ko mu je zaklical še enkrat: »Beži, Olipec! To ti rečem, da beži! — Kaj jaz vem, kam? Se boš že domislil kaj pametnega... Samo beži! Pa od moje hiše!« — In Tarman se je obrnil hipoma in je odšel v hišo. Veliki pes pa se je pričel spet zaganjati ob leseno ograjo. Kazal je bele, ostre zobe in je lajal srdito.

Kakor prikazen je stal Olipec pred zaprto leseno. Glavo je povесil, in šlo mu je na jok. Izprevidel je naposled, da prosi Tarmana zaman. Zato se obrne in odide počasi nazaj na senožet. Večerilo se je že po zagorskem svetu. Ko pride na senožet, je bilo že skoro popolnoma temno. Splazi se do velikega bleva, ki je stal tam sredi senožeti, in odpre vrata. Začuti pod

nogami seno in se kar vrže vznak nanje. Ker je bil do smrti utrujen, je zaspal naglo.

Spal je dolgo, dolgo... Ko se je prebudil in se je splazil iz hleva, je videl, da stoji sonce že visoko. Vsede se na prag. Z rokami si podpre glavo in ugiba, kaj naj stori. Tarman ga je zapodil neprijazno, ker se boji samzase. O, Tarman bi mu bil lahko svetoval kaj pametnega, pa noče in noče... A kam naj se obrne on zdaj, da ubeži gozdarju in njegovemu preganjanju? — Olipec si zatiska čelo in razmišlja. Naposled mu šine v glavo misel, da se ji kar nasmeji in skoči na noge. Da! V mesto pojde, k tistemu gosposkemu človeku pojde, ki mu je prinašal vsako nedeljo knjige. Res! Kar k njemu pojde. In gosposki človek mu gotovo pomaga. Saj ve za lovca, ki mu pravijo »Krvavi jezik« in živi nekje v Ameriki. In tisti gosposki človek mu pripomore, da se popelje v Ameriko k tistemu slavnemu lovcu. Samo denar mora imeti! Kar drevi se splazi spet na planino. V temi spleze na skalovje, kjer ima skrite svoje kronice. Pa gre potem in se odpelje z vlakom v mesto. Poišče tistega gosposkega človeka, ki mu zagotovo pomore in ga pošlje k slavnemu lovcu, imenovanemu »Krvavi jezik«. In tam v Ameriki bo veselje, joj, veselje! To se bo smejal, samo smejal in bo živel krasno življenje...

Noč je legla na zemljo, ko je stopil Olipec na pot, ki je vodila po strmem hribu na planino. Hodil je dolgo, dolgo. Mesec je že stal sredi nočnega neba, ko je došel do planine. Previdno je krenil vstran in se je plazil po strmini skozi gosto rušje. Tiho in varno je stopal, da ni bilo čuti njegovih stopinj. Mesec mu je jasno razsvetljeval pot, da je videl kakor podnevi. Od rušja dalje se je pa pehal visoko gori ob sivem skalovju. Zavil je na desno in je stekel preko širnega peščevja, ki se je belilo in svetilo, kakor da bi bil dan. Olipec se ni ustavil niti za trenutek; niti tedaj, ko je došel do skalovja. Črno se je dvigalo nad njim, in kroginkrog je ležala tema, velika tema. Kajti sem ni svetil mesec, ker so ga zakrivale ogromne pečine, strleče visoko gori ob Mojstrovki. Olipec se ni menil za temo. S prsti je tipal kroginkrog in je plezal na skalovje. Šlo mu je počasi, ker ni videl ničesar. Trudil se je na vso moč, da mu je pot lila z obraza. A naposled je vendar obtipal ozko poč in tudi suhi borovec je obtipal. Globoko se je oddahnil in je segel naglo z roko v luknjo. Zmetal je iz nje kamenje in suho listje in je dvignil leseno skrinjico.

Zganil se je na visoki skali in je položil skrinjico kraj sebe. V srcu ga je zbadlo nekaj čudnega, pekočega, da je zaječal. Z roko se je prijel za čelo in je strmел dol na črno koč sredi bele planine... Kaj? Nikoli več ne bo videl očeta? Nikoli več matere, ki je skrbela zanj tako lepo? Nikoli več? — Nič ne pomaga! Nocoj odhaja daleč od doma in se ne povrne več v zagorski kraj. — In oče, četudi ne bo zaradi njega nikoli več vesel, pa tudi brat Pavelč ne. Mati bo jokala v žalosti in skrbeh. Pa vse samo radi njega! — In Olipec se je zgrabil za čelo in je zaječal. Sam ni vedel, odkod je prišla ta silna boleost. Kar grabiti ga je začela, da se mu je trgala duša in da so se mu ulile solze. A kar je sklenil, mora biti izvršeno!

Spuščal se je naglo od skale na skalo, pa niti ni pazil dosti. Prijemal se je za ostre robove in niti poizkušal ni, če ga bodo držali. O, stokrat se je že plazil po tem skalovju in je vedel za vsak rob. Ni nevarno!

Ravno se je prijel za škrbino in je obvisel nad navpično steno. Vedel je, da se mora samo malce z nogami pognati, pa stopi na ploščato skalo. In se je tudi pognal. A v tistem trenutku se je odkršil škrbasti rob, ki se je držal zanj. Olipec je zdrknil in se je pričel loviti, da zagradi za skalo in se zadrži. A lovil se je zaman.

»Matil« je zakričal obupno in je šinil hipoma v globočino...

(Konec.)

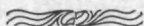
Franjo Krek:

Jokajoči deklici,

ki je iz cerkve grede izgrešila pot proti domu.*

Ti si izgubila pot — ne jokaj!
 Jaz povem ti, kam in kod — ne jokaj! —
 V cerkvi prej si prav lepó molila,
 videl te nebá Gospod — ne jokaj!
 Zrla si k oltarju in na leco,
 ne pa v kakšen kot — ne jokaj!
 K dobrim staršem, hčerka, zdaj želiš si,
 brzo rada bi odtod — ne jokaj!
 Tebe deklica blagosloví naj Stvarnik,
 Tebe! — s tabo ves vaš rod! — ne jokaj!
 Ne poznaš svetá še, mila moja,
 in njegovi^h ne zablod — ne jokaj!
 Z mrežami je svet preprežen; zanke
 so nastavljene povsod — ne jokaj!
 Bog, ki ti takó srčno ga ljubiš,
 Bog prepolen je dobrot — ne jokaj!
 Angela je On določil tebi,
 da te čuval bode zmot — ne jokaj!
 V božjem, angelskem se zavetišču
 treba bati ni nezgod — ne jokaj!

* Pesnik — pred 25. in več leti neumorno priden sotrudnik „Vrtčev“ — nam sporoča: „Gazelice sicer niso več moderne. Pa zakaj bi ne bilo malo razlike? Punčika — Skrbinceva iz Lok — je po desetem opraviu prijokala mimo župnišča. Kje gre pot na Loko? Obrisal sem ji solzice. „Ti bom pa jaz pokazal pot!“ Pomirila se je. Izročil sem jo zanesljivi ženski. Zadevica se mi je zdela vredna spet ene pesmice.“

Anton Čadež:

Zaviti darovi.

Igrokaz za deklice.

III. Prizor.

(Soba nekoliko olepšana. Na mizi polno cvetja. Deklice ga zbirajo in vtikajo v posode, ostanke pa mečejo po tleh.)

Minka (z brisačo v roki): O ti nadloga božja! Komaj sem nekoliko počedila, pa so mi že spet vse nasmetile. Zdaj imam pa že dovolj. Kar proč vse! Kdaj bom pa prah pobrisala?

Tekla: Oh, kakšna je danes naša Micika!

Minka: Veš, Micika, to bo za teto!

Doroteja: Le malo še potrpi in počakaj. Saj je še tisti počakal, ki je s strehe padel.

Micika: Zdaj se pa še norca dela iz mene! Veš, taka roba je poceni.

Doroteja: E, malo te pa že smem podražiti. Je tako prijetno, kadar se kregaš. Saj vemo, da ni zares.

Minka: Meni se zdi, da se naša Micika še v spanju krega.

Micika: O tudi, če je treba. Prav nocoj se mi je sanjalo... Pa saj ni, da bi pravila.

Vse: Povej, povej!

Tekla: Ali je za smeh?

Micika: Za jezo in za smeh. Povem pa samo zato, da bo mama — kadar pride — vedela, zakaj je pri moji postelji umivalnica ubita.

Vse: Oho, oho! Si bila pa že spet nerodna.

Micika: Prav nič nerodna. Jaz sem čisto brez krivde. Le poslušajte! Sanjalo se mi je, da je prišla teta Ana domov! Skoraj tako je bila opravljena kakor kakšna nuná. Pa svetinjo je imela pripeto tako-le gori. (Pokáže.) Vse ste ji hitele naproti. Toliko radovedna sem pa tudi jaz, da sem skočila iz kuhinje in hitela teto pozdravit. Z menoj se je pa zapodil naš kužek. — Ta mrcina mi zaskoči pot, jaz sem pa padla čezenj, kakor sem dolga in široka. (Smeh.)

Tekla: Kaj je pa potem teta rekla?

Micika: Kaj bo rekla! Nič ni rekla, saj se mi je samo sanjalo... Nekaj je bilo pa le res. Zahreščalo je in jaz sem se zbudila — pa ne v postelji, ampak na tleh. No, in zdaj naj se človek ne jezi, ko še ponoči nimaš miru. (Smeh.)

Minka: Kaj pa umivalnica?

Micika: Razbila se je takrat, ko sem padla. Ali sem jaz kriva?

Doroteja: Nič ne žaluj! Da se nam le sama nisi ubila.

Minka: O, zdaj smo se pa tako zakasnile! Micika, le idi hitro v kuhinjo. Pospravile in počedile bomo že same.

IV. Prizor.

(Prejšnje [razen Micike] in Tonka. Soba posnažena; cvetice v redu.)

Tonka: Ali ste že gotove? Jaz sem že spekla; mislim, da bo prav dobro.

Minka: O, tako pridna! Kaj si pa pripravila?

Tonka: To je pa še tajnost. Saj smo se tako zmenile, ali ne, da prinese vsaka svoje darilo v zavitku?

Minka: Malo si se pa vendarle izdala, ko si rekla, da si že spekla. Torej pečeno! Ali smem uganiti?

Tekla: Nič, nič! Jaz tudi nič ne povem. Moje — mislim — bo tudi že speč... O, ne, ne smem izgovoriti. Grem gledat. (Odide.)

Minka: Zdi se mi, da bova midve z Dorotejo zadnji. Pojdiva, da ne bova ostali na cedilu!

Tonka (za njima): Kdaj naj pa prinesem?

Minka: Kadar hočeš, lahko takoj. Če nas ne bo tu, pa kar na mizo položi, na zavoj pa napiši svoje ime in poklonilo. (Odideta.)

Tekla (pride pogledat — z zavitkom v roki): O, saj še ni nobena prinesla. Jaz pa tudi ne maram, da bi vsaka ogledovala moje darilo. Rajši počakam. (Odide z zavitkom.)

Tonka (s krožnikom in darilom): Še nič? Zdaj bo pa skoraj čas. (Položi na mizo, poduha.) Diši zelo lepo. Sramovati se mi ne bo treba, ko bo teta videla, kaj sem ji pripravila — pa čisto sama. (Pogleda še enkrat.) Zavito je tudi dobro. Če bi hotela katera iztikati, ne bo mogla zraven. Bog ve, kaj bodo pripravile one tri? Tako skrivnostno se vedejo. (Gre tiho, po prstih proč.)

Micika (pride): Slišala sam stopinje. Nekdo je moral tukaj biti. (Zagleda krožnik.) Oho, nekaj je že tu! (Vzame zavoj rahlo v roke, duha in vleče vase.) O, to mora biti pa dobro! Če bi se dalo odvezati, bi pogledala... E, pajk, ne gre... (Se premisli.) Saj tako radovedna pa spet nisem, da bi se ne mogla premagati! (Ogleduje in še enkrat poduha.) Pa vendar!... Kaj pa, če kdo pride? (Poizkuša odmotati.)... Ne, ne, ne bom ne! Saj bom tako pozneje videla. Čudno je pa, da le te punce tako skrivnostno delajo. Druga pred drugo skriva, mene pa iz kuhinje pode. No, naj me! Skoraj privoščila bi jim, če bi se jim kaj pokazilo, četudi ni prav lepo od mene. To pa tudi rečem, da mojega darila ne bo nobena prej videla!... Katera je neki prva prinesla?... Pa, saj je nekaj napisano! (Izkuša brati.)... To so pa čudne kavke! Te... To...

Tekla (vstopi s svojim zavitkom): Kdo se pa brati uči? Oho, kaj pa imaš tukaj? Katera je to prinesla?

Micika: Kaj jaz vem? Tukaj je nekaj zaznamenovano, pa je tako čudno zmazano.

Tekla: Kaj čudno? Brati ne znaš!

Micika: O, ti krepelj, ti! Jaz sem se že učila brati, ko so tebe še-le k krstu nesli.

Tekla: Učila si se že, pa se vendar nisi nič naučila!

Micika: Na, pa ti beri!

Tekla: Daj sem! (Poizkuša.) To-o... No, to je pa res čudno!

Micika: Vidiš, vidiš, kako ti znaš!

Obe skupaj: To... Tonka... A, sosedove Tonke je to!

Tekla (bere dalje): »Tonka... Dudíč... pozvanja«...

Micika: Kdo pozvanja? (Pogleda.) Saj ne bereš prav. Poglej! Ta črka je »k«, ne pa »z«.

Tekla (bere): ... »po--klanja... dragi tetki... Ani«. Kaj pa je to »poklanja«?

Micika: Bog v nebesih vedi. Zdi se mi, da je tako malo bolj učeno. Si moram še jaz zapomniti. (Hoče oditi. Nato se obrne in še enkrat pogleda.) Kako je že zapisano? Da ne pozabim... (Odide.)

Tekla (kliče zanjo): Ali boš tudi ti tako zapisala? (Od daleč se sliši: Bom videla.)

(Minka in Doroteja prideta z darili.)

Tekla: Le urno, da ne bo prepozno. Nekaj je že tukaj. To bo pa res imenitno! Bomo vsaj videle, kaj se vsaki izmed nas najboljše zdi.

(Minka in Doroteja polagata darove na mizo.)

Doroteja: Tako postrežena pa teta Ana gotovo ni bila še nikoli, kot bo danes.

Minka: Pa res. Danes bi bila pa rada jaz v njeni koži.

Micika (pride med tem s precejšnjim zavitkom in posluša): Tam bi bil marsikdo rad, kjer je kaj dobrega.

Doroteja: Viš jo! Komaj pride, že godrnja.

Micika: Saj sem samo resnico povedala.

Minka: Zdaj ni časa, da bi se prerekale. Pojdimo pogledat, če ni morda voz že blizu. (Ostane samo Micika.)

Micika (se ozira po krožnikih in bere počasi naslove):

»O draga tetka — Bogu hvala,
da zdrava, čvrsta si ostala!«

Lej, lej, ta pa je še lepše zapisala! Kaj pa ta? (Gleda drugi zavoj.)

»Sprejmi to darilo v last,
naj bo tebi v čast in slast!«

Poglej, poglej, kaj so napisale! To jim je pa najbrž sestavila gospodična učiteljica. Marsikdo bi se postavljaj s pavjim perjem!

Katka (potrka in vstopi): Ekspresno pismo so mi izročili na vašo Minko na pošti. Ali ni nobenega, da bi podpisal?

Micika: Naše punce ne bodo daleč. Mame pa ni. (Gre k oknu in zakliče:) Minka, Tekla, Doroteja — brž! Nekaj je prišlo s pošte. — »Sprešano« pismo ali kaj — pa podpisati se mora... Že gredo. Kaj neki bo takega? (Deklice prisopihajo.)

Minka: Kakšno pismo? Kdo pa je pisal? (Pogleda.) Oh, mama je pisala — pa ekspresno.

Katka: Prosim za podpis. (Podpiše. Katka odide in se poslovi): Z Bogom!

Vse: Z Bogom, Katka!

Minka (odpira in bere najprej sama; vseh oči so zvedavo uprte nanjo).

Micika: Povej no brž, kaj je notri!

Vse: Minka, povej no hitro!

Minka (se obotavlja): Na. Vse zastonj...! Beri! (Da pismo Doroteji.)

Tekla: Zakaj vse zastonj? Beri no na glas!

Doroteja: (bere):

»Dragi otroci! Zdravnik zahteva, da moram ostati na vsak način še par dni tukaj. Ne kaže drugače, če hočem, da bom zdrava. Micika naj vam pridno in dobro kuha, ve jo pa lepo ubogajte. K sreči sem naletela na kolodvoru na teto Ano, ki bo prišla z menoj vred domov, ker ima tukaj še več opravkov. Bog vas ohrani! Mati.«

Tekla: Oh, škoda!

Micika (jim strže korenček): Zdaj pa imate. Namesto tete ste pa dobile pozdrav, da me morate ubogati. Ste čule! Jaz sem vaša gospodinja!

Doroteja: Ja, ja, gospodinja. To ti diši. Kaj je pa še zapisano? To preberi in pa dobro kuhaj, kakor ti mama naroča. Lej! (Pokaže pismo in bere): »Micika naj vam dobro in pridno kuha«. Si slišala?

Micika: Jaz bom že tako kuhala, da bo meni všeč. Če pa vam ne bo, pa ne morem pomagati.

Tekla: Kajne, Micika, danes nam boš pa skuhala ajdove žgance s smetano. To bo dobro. Ali boš?

Minka: Saj imamo tukaj-le na mizi dosti jesti. Ali naj to čaka na teto? Do takrat, ko teta pride, se bo že vse skisalo.

Doroteja: Same ne smemo: Moramo poklicati še Tonko. Tekla, pojdi in pokliči jo, no!

Tekla: Bom, brž!

(Zavesa pade.)

V. prizor.

(Prejšnje in Tonka.)

Tonka: Slišala sem, da tete še ne bo. To je pa smola. Toliko smo se trudile za njen sprejem, zdaj pa zastonj!

Micika: Smola, smola! Pa jaz sem že naprej vedela, da bo kaj takega.

Tekla: Seve, ti si vsevedna?

Micika: Le poslušajte! Ko sem šla danes zjutraj v cerkev (Minka vmes: Saj si v mislih še nekaj pridna in pobožna), pa mi je ondi-le zunaj kar nena doma skočil zajček čez cesto. Še nikoli se mi ni to pripetilo. Takoj sem vedela, da danes ne bo nekaj prav. Zakaj, pravijo, če zajec skoči čez cesto, tisti dan človeka gotovo zadene kakšna nesreča. Takrat bi se bila morala vrniti.

Doroteja: Pojdi, pojdi, čenča! Ti si tudi vsa polna praznih ver. To je vraža, ali ne veš tega?

Tonka: Pa res! Saj je vendar zajček nedolžen.

Tekla: Ustrašil se te je, pa je skočil čez cesto. Kaj pa, če bi bil maček skočil? Ali tisto bi bila pa sreča?

Minka: Prijateljice, za nas vse bo zdaj najboljši konec, če pogledamo, kaj je v naših zavitkih.

Tonka: Moje darilo se že ne bo držalo. Škoda, če bi se pokvarilo.

Doroteja: Saj bo res najbolje, če pogledamo, kaj smo pripravile.

Vse: No, le!

Micika: To je sama radovednost. Jaz bom svoje vzela, ve pa naredite, kakor hočete.

Doroteja: Veš kaj, Micika? Me smo le radovedne, kaj si pripravila ti, ki si naša gospodinja?

Micika (hoče posili vzeti svoj zavoj, druge ji branijo): Potem boste pa spet rekly, da nič ne znam.

Tekla: Če ti ne pokažeš, pa tudi me ne bomo.

Micika: Kakor hočete.

Minka: Kaj se boš branila? Kaj pa, če bi teta prišla — ali misliš, da bi samo papir gledala?

Tonka: Če je dobro, bo le tvoja hvala. Če se ti je pa skazilo, je pa nespametno, da si v papir zavijala.

Micika (v zadregi): Dobro — je — že —.

Minka: E, kar odvijmo, pa se pogostimo, če ni, da bi čakalo. Kateri zavitek je že tvoj, Micika?

Micika: Saj je vseeno! Kar vse odvijmo, kaj bi gledale, katero je moje in tvoje.

Tekla: Tole je od Micike.

Doroteja: O, saj je Micika tudi nekaj zapisala. (Pogledajo vse in berejo počasi.) »Mi-ci-ka pozvanja dragi tepki.« (Smeh.)

Minka: Kaj si pa zapisala?

Micika (zmedeno in ihté): Saj nisem ... Ali ni prav zapisano? ... Tako sem napisala kakor Tonka.

Vse: No, le poglej!

Minka: Namesto »tetki« si zapisala »tepki«. In namesto »poklanja« — »pozvanja«. O ti bacek!

Doroteja: Micika, Boga zahvali, da ni tete.

Micika: Saj sem rekla, da je pomenil tisti zajec nesrečo!

Tekla: Poglejmo, poglejmo, kaj je notri!

Micika: Se vidi, da si ti najbolj sladkosnedna.

Minka (odvija papir — in prikaže se jabolčna potica).

Vse: Ej, to diši! To mora biti dobro!

Minka: Pa si sama napravila?

Tonka: To pa to, samo če je delo tvojih rok?

Micika: Jaz znam še dosti drugega! Nikar ne mislite, da sem kar tako za v smeti.

Minka: Da znaš marsikaj, že verjamemo. Pa jaz vprašam, če si ti to — sama spekla?

Micika: Ali si ti? Zdaj pa ve pokažite, kaj znate!

Tonka: Meni se zdi, da se Micika malo umika.

Doroteja (gledaje zavitek): Tukaj je pa nekaj natisnjenega: »Slaščičarnica Sladinova«.

Vse: Aaa ... Aaa ... Aaa ...

Minka: Meni se zdi, Micika, da je tvoja kuhinjska umetnost doma pri Sladinu. Ali ni?

Micika (jezna): Kdaj sem rekla, da sem sama spekla? Čemu bi se trudila, ko imam z vami dovolj opravka in ko se lahko dobi taka reč v štacuni!

Minka: Lepa kuharica si ti! Zdaj še-le vemo, zakaj se je tako branila odpreti.

Micika: Tako, kakor ve, bi lahko vsak delal. Vse sem vam morala znesti skupaj: sladkor, moko, jajca, jabolka, mast. Same ste šle pa h gospodični učiteljici, posvetovat se. Tam ste dobile kuhinjsko knjigo, potem pa tehtale in mečkale in sproti gledale v knjigo, koliko tega in koliko unega. Tako bi tudi jaz lahko kuhala in pekla in cvrla, če bi bila slepa. (Odide vznevoljena.)

Minka: Malo hudo smo jo prijele. Pokličimo jo nazaj. Naj vidi, kaj smo me pripravile. Tekla, skoči za njo, naj pride nazaj. (Tekla gre. — Prideta nazaj. Med tem pa začno odvijati druge zavoje.)

Vse: Nikar ne bodi huda, Micika!

Micika: Kaj huda? Jezi me pa le!

Minka: Kar je, pa je. Imej to le bolj za šalo. Pojdi sem, da boš videla, kaj smo me spekle. Da se boš od nas naučila. (Vse se muzajo.)

Tonka (potegne iz zavoja svoj izdelek in pravi): Tukaj — je — jabolčna — potica. Ko bi bila vedela ...

Vse (vmes): Tudi ti jabolčno potico? (Vsem se bere zadrega na obrazu.)

Minka (odviije svoj zavoj): Jaz — tudi — jabolčno potico.

Doroteja in Tekla (še ko odvijata): Oh, medve — tudi — jabolčno — potico!

Micika: Kdo bo pa zdaj vam korenček strgal?

Minka: To je dobro, da ni tete! Jej, kaj bi bila rekla?

Vse: Oh, res! To je dobro!

Minka: Čudno naključje! Kako smo skrivale druga pred drugo ...! Vsaka je delala po svoji glavi in po svoji volji. Pa smo vendar vse prišle na eno.

Micika: Ko družega niste znale!

Minka: Nespametno je bilo, da se nismo dogovorile.

Doroteja: Drugokrat se moramo pa prej dogovoriti. Zmiraj se prej dogovoriti! Veste!

Tekla: Kaj pa zdaj? (Poželjivo gleda na potice.)

Micika: Jaz že vem, kaj ti je na jeziku. Berem ti pa na očeh.

Minka: Nič ne veš! — Mislim, da se nam ne bo težko zediniti in da bomo vse enih misli...

Micika (vmes): in da si bomo privoščile teh-le sladkarij, kajne?

Minka: Ne, ne! Ker tete še ni, ne kaže, da bi čakale s poticami.

Micika: Seveda ne, saj tako ni bilo prav!

Tekla: Ni bilo prav. Zmeniti bi se bile morale —!

Micika: Počakajte, da vendar povem. Meni se zdi prav, da teti, kadar pride, vse povemo, kako smo jo hotele presenetiti in kako smo skrivale svoje potice, kako smo se hotele postaviti vsaka s svojim pecivom, pa smo vse napravile eno in isto...

Tekla (vmes): Pa kako smo se brez tete dobro imele...

Micika: Tega ne smemo.

Tonka: Seveda ne, drugače bi teta mislila, da nam je bilo všeč, ker se je zamudila.

Minka: Tako-le naredimo, pa bo najbolj prav. Pri Strojarjevih nimajo več očeta, ker je padel na italijanski fronti. Mati je zdaj reva z malimi otroki. Povabimo jih, pa jim razdelimo te-le potice.

Vse: Pa res! tako napravimo!

Doroteja: Dobro delo bomo naredile, in pa teta bo tega najbolj vesela.

Tonka (pogleda skozi okno): Meni se pa zdi, da se tam-le igrajo... So, so! Na licih se jim vidi, da stradajo.

Vse: Kar pokličij jih, Tonka!

Tonka: Deklice, pojdite hitro sem! Tukaj je nekaj za vas!

(Finica, Lojzika, Rezika, Pepica — prisopihajo; oči jim padajo zdaj na mizo, zdaj na navzoče.)

Micika: Otroci, le sem, le sem!

Minka: Deklice, ali ste kaj pridne?

Otroci: Smo, smo. Vse smo!

Minka: Ali ste zmerom?

Otroci: Zmerom, zmerom!

Minka: Katera je pa najbolj pridna?

Deklice (se spogledujejo).

Minka: Jaz bom pa morda ugenila. — Micika, ti si zdaj naša gospodinja. Razdeli deklicam potice.

Otroci (cmokajo): To bo dobro.

Micika: Le sem stopite — v vrsto. Tako-le. Vsaka dobi en kos.
(Finica, Lojzika, Pepica začno jesti. Rezika pa ne.)

Minka: Rezika, ali ti ne boš?

Rezika: Bom nesla mami.

Doroteja: To je lepo, da se celo lačna spomniš mame!

Minka: Vidite, da sem ugenila, katera bo najbolj pridna. Rezika, le nesi mami. Toda tudi ti ne smeš biti brez potice. Ná! V ta štrukelj pa ti ugrizni!

(Zavesa pade.)

J. E. Bogomil:

Zvenela sem . . .

Marica je šla v mestne šole. Njena želja je bila, da postane učiteljica. Sama blaga, dobra in poštena, bi bila tudi mladino rada vzgajala v istem duhu. Odšla je. Materina molitev je šla z njo. Materini opomini so jo spremljali skozi valove mestnega življenja. In skriti Kralj tabernakelski jo je privabil vsak dan k ognjišču svoje ljubezni.

Že se je bližala Marica svojemu cilju. Že si je v duhu slikala in naslikala krasne dneve bližnje prihodnosti. Kar jo je nekoč splašilo rahlo pokajšjevanje . . .

Moj Bog, ali je mogoče? V cvetu življenja, v zorni mladosti, pa — umreti! Pokopati vse nade in vse načrte! Zapustiti ta ljubi, ta lep svet!

Grozna je bila ta misel! Nevoljna je bila na vsakega, ki jo je le rahlo spomnil, kam pelje njena pot. Njeno srce je hrepenelo po zdravju, po življenju, po moči, po delu, po mladini . . .

A Bog jo je klical vedno glasneje. Vedno odločneje. Marica se je branila še bolj.

»Mati nebeška!« so šepetale njene ustnice. Vse drugo rajši, samo umreti ne! Poglej, koliko ji je, ki bi radi umrli! Zapuščeni bolniki kličejo smrt, naj se jih usmili. Slabotni starčki hrepene po njenem objemu, ker jim je starost nadležna, in so vsem na potu . . . Jaz pa mlada in polna ljubezni do življenja! Zdravja te prosim, o mati nebeška, in življenja, življenja . . . ! Le smrti nikar, le smrti nikar, nikar!«

Odšla je v sanatorij (zdravilišča), iskat zdravja. Pa to je bežalo od nje. In zastoj so bile njene prošnje, prazne njene nadeje. Pusta je postala in čemerna.

Izkušena sestra Ludovika in ljubezniva sestra Amanda sta se oklenili z vso ljubeznijo mlade, hrepeneče bolnice, ki ji je bila na čelu zapisana smrt.

Marica se je polagoma vdala. Bog ji je pomagal. Sestri Ludovika in Amanda, orodje v božjih rokah, sta bili zadovoljni s svojim tolažilnim delom.

Kakšna izpremembra zdaj! Marica, polna življenja še nedavno in polna načrtov za to minljivo življenje — ni hotela več slišati o zdravju. Smrt je bila njeno veselje, Bog njena slast, nebesa njena last.

Mama jo je obiskala. Jokala je ob njeni postelji. Marica se je pa smehljala. In ko so ji zastale besede, ko ji je onemogel jezik, je kazala mami s prstom kvišku, v nebesa.

»Sestra Amanda,« je rekla Marica nekega dne svoji dobri postrežnici, »nekaj malega vas še prosim. Ko bom umrla, izročite tole pisemce moji mami. Preje ne!«

»Zvenela sem, da lepše bi cvetela...«

Ko se je mama vrnila jesenskega dne od pogreba, je prebrala drobno, s tresoč roko napisano oporoko svoje hčerke. Ni ji zapustila zlata, ne srebra, ne draguljev, ne cekinov. A več kot bi bilo vse to, so bile materi drage zadnje besede umirajočega otroka. Konci iskrenih besedi o neminljivi hvaležnosti in vroče prošnje za materinsko molitev so bile zapisane še besede, ki se beró danes na njenem grobnem spomeniku:

»Cvetela sem, pa kmalu sem zvenela,
zvenela sem, da lepše bi cvetela.«

ra

Vekomir:

Jeseni.

Leno in počasi
težke se meglé
vlačijo čez gozde
in polje.

Kakor da ti gozdi
žalostno ječe
in po svitu jasnem
koprné.

Jaz pa gledam megle,
pa se meni zdi,
kot da vse solzí se
in ihti.

Kakor da te njive,
hribi in nebo
v bôli neizrazni
tiho mró...

Oh, jesenska doba,
doba ti si nad,
toda v tebi človek
ni več mlad.

Dr. Rud. pl. Andrejka:

Nekaj narodnih pripovedk iz kamniške okolice.

(Povedal Čehov oče na Kolovcu.)

13. O rojenicah.

V neki hiši, kjer je prenočeval star berač, so dobili dete. Ponoči so pa prišle v sobo tri visoke, čisto bele žene. Vsedle so se kraj zibelke ter sodile, da ko bo otrok dorastel, da se bo obesil; če se bo pa rešil, bo našel ogromen zaklad. Preden odide drugo jutro berač dalje, svetuje starejšem, naj otroka navadijo, da bo začel vsako delo z besedami: To storim z božjo pomočjo.

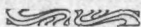
Nekoč je kosil oče tega otroka na travniku trdino. Mati je pa poslala sinčka z zajtrkom k njemu. Sin vzame v košarico zajtrk in vrv ter gre na travnik. Pot ga pelje mimo samotne breze. Pod tisto brezo se ustavi, pa dene košarico na tla, priveže vrv na brezo in se hoče obesiti. Vendar pa še poprej reče po svoji navadi: To storim z božjo pomočjo. Tedaj se pa utrga vrv, na katero se je obesil, fant pade z breze na tla in mirno zaspi.

Oče je dolgo čakal na travniku na zajtrk. Ker pa le ni bilo sina, odide nevoljen domov. Doma pokara svojo ženo, zakaj mu ni poslala zajtrka. Žena mu pa pove, da je že davno poslala sina k njemu. Oče in mati takoj slutita nesrečo ter gresta iskat sina. Kmalu ga najdeta spečega pod brezo. Vesela ga zbudita in mu rečeta, naj gre z njima domov. Tam pove sin, da se mu je prikazal v spanju star mož, napravljen v železo, in mu je povedal, da je zakopan pod brezo velik zaklad. On — železni mož — da ga je pridobil na nepošten način, da ga je tu zakopal, a da ga mora zato stražiti po smrti.

Vsi trije začno zdaj odmetavati prst in res se prikopljejo do zaklada. Bile so ga tri zvrhane kadi, samega zlatega denarja. Na mestu, kjer so našli zaklad, je pustil potem kmet sezidati veliko in lepo cerkev ter ji podaril eno kad denarja. Na bližnjem hribu pa je dal sezidati mogočen grad ter je v njem živel do smrti kot mogočen gospod.

14. Grešnico reši post.

Popotnik sreča šepastega vraga, ki mu priteče ves potan nasproti. Popotnik ga vpraša, kam da tako teče. Šepavec mu odgovori, da gre po neko veliko grešnico, ki ravno umira. Kmalu nato pa sreča popotnik zopet šepastega vraga in ga vpraša, je-li dobil tisto dušo. Vrag mu odgovori: »Nisem je dobil, ker se je enkrat postila v adventu na čast Materi božji prečistega spočetja.«

Modrost v pregovorih doma- čih in tujih.

Kup (kopica).

Majhen kup zvrne tudi velik voz.
Na kup nosi, kdor mnogo prosi.
Kup se manjša z vsakim gobcem.
Kjer je kup, tam je hrup.

Reki: Vse leti na kup.
Vse leži na kupu.
Cel kup otrok.
Denarja na kupe.

Kupčevati. Kupiti. Kup. Kupec.

Pri kupčevanju ni bratovščine.
Kdor pošteno kupčuje, se luči ne boji.

Kupčuj, kakor znaš, ne, kakor hočeš !
Ko kupčuješ, pamet rabi !
H kupčevanju spadata dva.
Kar sem kupil, to prodajam.
Nikoli ne kupuj, česar ne potrebuješ.
Ki prodaja, ima eno oko dosti ; ki ku-
puje, treba, da ima dva.

Kdor ceno kupi, ne kupi vedno naj-
boljše.

Boljše enkrat kupiti kot desetkrat iz-
posoditi.

Ne kupuje vsak, kdor izprašuje.
Kupovati je lažje ko plačevati.
Ne kupuj konja brez uzde !
Kupuj, dokler semenj trpi !
Ko kupuješ, mošnje vprašaj !
Vse lahko kupiš — časa ne.
Kar si kupil, to pa imaš. —
Kupce in prešiče mrtve tehtajo.
Vsaka reč ima svojega kupca.
Prvi kupec je najboljši.

Je več norih kupovalcev ko prodaj-
alcev.

Obilo kupcev blago podraži.

Reki. Na debelo kupčevati, na za-
menjo —.

Pameti si kupiti.
Mačko v žaklju kupiti.
Leta kupiti.
Oči mi je kupilo.
Dober kup bití.

V mrtev kup prodati.
V noben kup.
Vse na en kup mi je.

Drobiž.

Nojevo jajce je veliko za 36 kokošjih jajc.

Bakterije in baktile, to so najmanjša živa bitja na svetu. V kubičen centime-
ter vode gre ena milijarda bakterij.

Plodovitost domačih zajcev. Znano je, kako hitro se razmnožujejo domači zajci. Ko bi ne bilo nobene nesreče in nobenih bolezni, katerim so pa kunci zelo podvrženi, bi od enega samega para prišli v desetih letih na 60 milijonov zajcev.

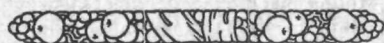
V Afriki sta samo dve samostojni državi: kraljestvo Abesinija in zamorska ljudovlada Liberija.

Polet krogle iz moderne infanterijske puške znaša v najboljšem slučaju krog 4 km. V tem slučaju je treba dvigniti puško v kotu 45 stopinj.

Cvetlične barve. V najbolj severnih mrzlih krajih raste le malo cvetja. In še to cvetje ima samo trojno barvo: rume-
no, belo in škrlatasto.

Japonska. Beseda Japan je kitajskega izvora in bi se morala glasiti Nippon. Po slovensko se to pravi: solnčni vzhod. Zato imenujemo Japonsko »državo solnčnega vzhoda«.

Denar. Norveški pisatelj Arne Garborg pravi fino in modro: Denar sam-
nasebi nima nobene vrednosti, a je zelo dobro sredstvo tistemu, ki ga prav rabi. Za denar se vse dobi — pravijo. Pa to ni res. Kupiš si lahko jestvin (oprostite, mož je pisal pred svetovno vojsko!), pa ne teka; zdravil, pa ne zdravja; mehko zglavje, pa ne spanja; učenosti, pa ne dovtipnosti; sijaja, pa ne zadovoljnosti; razvedrila, pa ne veselja; znancev, pa ne prijateljstva; služabnikov, pa ne zvestobe; dobrovoljnih dni, pa ne miru. Odelo vseh teh dobrot lahko kupiš za denar, jedra pa ne. Tega za denar ni dobiti.

Rebus.

Skakalnica.

(Priobčil Silvester.)

			ti	to-			
		sve-	ka	ko	pot-	nam	la-
		noč	kriv-	skoz	se	ma-	po-
va	meg-	na	ni-	lah-	ži	no	se
lu-	spet	že-	za-	je	braz	med	da
		od-	le	o-	li	hlev-	mi
		no	va	ši	ji	zvez-	mu
kri-	se	Pri			kraj-	po-	da-
jaz-			sme-	čas			je

Popravi! V Ksaver Meškovi pesmi »Se-stram bolestim« (glej zadnji zvezek, str. 138!) naj se glasi 2. kitica takole:

Premnog se vas z vso silo brani, brani,
pustiti hoče daleč vas na strani,
ker misli: »Sestre niso, le neznanke,
še Bogu mrzke, iz nebes pregnanke.«

Listnica uredništva.

Strmiški: Pesmice prejeli, toda miselno se nam zdé preveč raztrgane. Radi bi Vam ustregli, če bi bilo le mogoče. Znabiti bo z

Blažkom kaj, Potrpíte! — **F-ek:** Bomo porabili. A ravno za sedanji letni čas ni nobeno. Priporočamo se. — **C. P., Pičan:** Hvala Vam za skrb in ljubeznive nasvete! Bolj kot pesmice bo proza porabna. Zdravstvujte! — **F. T. v L.:** Glede a. se nam zdi premalo decentno; drugo bi bilo, a je potem prekratko. Priporočamo se za kaj boljšega.

Reševalcem: Nekateri naročniki in prijatelji lista prepozno pošljejo rešitve rebusov, ugank itd. Ne zamerijo naj nam, če ni mogoče prepozno došlih imen prijaviti. List mora zdaj mnogo prej v tisk kakor v rednih razmerah.